

POSTANOWIENIE

Dnia 4 października 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Kozłowska

w sprawie z powództwa M. G.
przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Sprawiedliwości i Prokuratorowi
Generalnemu, Prokuratorowi Okręgowemu w B., Prezesowi Sądu Okręgowego
w B., Prokuratorowi Rejonowemu w B., Rzecznikowi Praw Obywatelskich,
Prezesowi Sądu Rejonowego w B., Komendantowi Komendy Miejskiej Policji w B.
i Dyrektorowi Aresztu Śledczego w B.
o zapłatę i nakazanie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 4 października 2018 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 29 czerwca 2017 r., sygn. akt I ACa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. nie obciąża powoda kosztami postępowania kasacyjnego,**
- 3. przyznaje adwokatowi W.G. od Skarbu Państwa (Sądu Apelacyjnego w [...]) kwotę 2970 (dwa tysiące dziewięćset siedemdziesiąt) zł, podwyższoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem wynagrodzenia za udzieloną z urzędu powodowi pomoc prawną w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Skarga kasacyjna wobec tego, że przysługuje od prawomocnego orzeczenia, ma ograniczony zakres, a jej podstawowym celem jest zapewnienie jednolitości wykładni i twórczy wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie. Publicznoprawny charakter skargi powoduje, że Sąd Najwyższy dokonując, w ramach przesądu, oceny skargi, bada jedynie czy wystąpiły ustawowe przesłanki przyjęcia jej do rozpoznania, to jest czy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, czy istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, czy zachodzi nieważność postępowania lub czy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Podkreślić należy, że tak ujęta instytucja tzw. przesądu jest zgodna z normami konstytucyjnymi, a także ze sformułowanymi przez Radę Europy zaleceniami wprowadzenia środków eliminujących dostęp do sądu najwyższego szczebla.

Powód we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołał przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1, 3 i 4 k.p.c.

Wskazał, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne zawarte w pytaniach:

- „Czy skazanie w postępowaniu wykroczeniowym na podstawie nieistniejącego przepisu ustawy, i nie skorygowanie tego uchybienia przez Sąd II instancji, pomimo zgłoszenia takiego zarzutu w apelacji, może naruszać dobra osobiste osoby skazanej w postaci godności, dobrego imienia, czci, szeroko rozumianej wolności w tym od strachu, obawy i działania pod przymusem, spokoju psychicznego, prawa do sądu?”

- „Czy pominięcie przez Sąd zarzutu powoda fałszowania dokumentów przez pozwanego i wnioskowanie powoda o weryfikację tych zarzutów poprzez przeprowadzenie stosownych dowodów, m.in. z opinii biegłego, a mimo to ich nie

uwzględnienie, jest okolicznością mającą istotny wpływ na wynik rozstrzygnięcia sprawy?”

- „Czy pozbawienie powoda jego uprawnień w postaci prawa do rzetelnego procesu, prawa dostępu do sądu, prawa do rozpoznania środka odwoławczego, stanowi naruszenie dobra osobistego w postaci godności, w myśl wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25.04.1989 r., I CR 143/89 (Legalis nr 26653)?”

- „Czy w świetle przepisów art. 1 ust. 2, 3 i 4, art. 8 ust. 1 i 2, art. 4, art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich słowa: "stoi na straży (...), ślubuje że (...), będę strzec (...), wypełniać będę (...), podejmuje czynności (...)" stanowią o fakultatywności czy obowiązku podjęcia działań przez Rzecznika, w sytuacji zagrożenia czy też naruszenia wolności i praw człowieka i obywatela oraz zasad równego traktowania? Innymi słowy - czy Rzecznik Praw Obywatelskich może odmówić podjęcia działań w sprawie, w której doszło do ww. naruszeń? Ww. kwestia pozostawia wątpliwości zwłaszcza w obliczu treści art. 96 § 1 w zw. z art. 92 § 1 ustawy o Prokuraturze z dnia 28 stycznia 2016 r., gdzie ustawodawca wprost wskazał, że prokurator jest obowiązany postępować zgodnie ze ślubowaniem prokuratorskim.”

- „Czy Rzecznik Praw Obywatelskich ponosi odpowiedzialność cywilnoprawną za naruszenie dóbr osobistych, w sytuacji kiedy w pisemnej korespondencji kierowanej do danej osoby podnosi względem tej osoby niesprawdzoną i nieprawdziwą informację o dopuszczeniu się przez nią czynów bezprawnych, czy też jest zwolniony z takiej odpowiedzialności.”

Skarżący dowodził również, że w sprawie nastąpiła nieważność postępowania na skutek pozbawienia go możliwości obrony jego praw i nierozpoznania jego apelacji oraz z uwagi na to, że skład Sądu drugiej instancji był sprzeczny z przepisami prawa, ponieważ orzekał w nim sędzia delegowany do Sądu Apelacyjnego.

W ocenie skarżącego, skarga kasacyjna jest też oczywiście zasadna, gdyż zaskarżone orzeczenie narusza prawo w wyniku błędnej wykładni prawa materialnego oraz doszło do szeregu istotnych uchybień proceduralnych, które pozbawiły go prawa do rzetelnego procesu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie objęte podstawami kasacyjnymi, doniosłe z punktu widzenia rozstrzygnięcia sprawy i nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może się przyczynić do rozwoju prawa. Powołanie się przez skarżącego na takie zagadnienie wymaga jego sformułowania oraz wykazania, że występuje w sprawie (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2003 r., II CK 324/03, z dnia 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, z dnia 26 września 2005 r., II PK 98/05, z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/2013, nie publ.).

Wskazane w skardze kasacyjnej wątpliwości nie spełniają powyższych wymogów. Skarżący ograniczył się do wyartykułowania szeregu pytań bez przedstawienia argumentów świadczących, że stanowią one istotne, nowe, oderwane od kontrowersji dotyczących ustaleń faktycznych lub oceny dowodów zagadnienia prawne, które powstały na tle konkretnych przepisu prawa, mające charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że ich rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności i co oczywiste, że mają one związek ze sprawą i znajdują odzwierciedlenie w powołanych w skardze podstawach kasacyjnych. Ocena zagadnień prawnych sformułowanych przez skarżącego tych wymagań nie spełnia.

W sprawie nie zachodzi również nieważność postępowania w zakresie wskazanym w skardze kasacyjnej oraz brany przez Sąd Najwyższy pod rozagę z urzędu.

Skarżący, poza własnymi wątpliwościami, nie przedstawił żadnej argumentacji w zakresie przesłanki nieważności postępowania, o której mowa w art. 379 pkt 4 k.p.c. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że samo przypuszczenie strony, że sędzia sprawozdawca w składzie, który wydał zaskarżony wyrok, nie był prawidłowo delegowany do sądu apelacyjnego, nie daje podstaw do uznania, iż skład sądu orzekającego w sprawie w postępowaniu apelacyjnym był sprzeczny z przepisami prawa i spowodował nieważność tego postępowania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 grudnia 2015 r., I CSK 171/15, nie publ.). Sąd Najwyższy wskazywał także, że niezalączenie do

akt sprawy dokumentu delegowania sędziego do pełnienia obowiązku w innym sądzie nie oznacza nieważności postępowania przewidzianej w art. 379 pkt 4 k.p.c. (zob. postanowienia: z dnia 15 stycznia 2008 r., III UK 97/07, OSNP 2009, nr 5-6, poz. 81 i z dnia 15 czerwca 2012 r., I CSK 6/12, nie publ. oraz wyroki z dnia 16 maja 2008 r., I UK 337/07, nie publ i z dnia z dnia 12 lipca 2012 r., I CSK 662/11, nie publ.).

Pozbawienie strony możliwości obrony jej praw, przewidziane w art. 379 pkt 5 k.p.c., polega na tym, że strona na skutek wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej nie brała udziału w całym postępowaniu lub jego znacznej części, jeżeli skutki tych wadliwości nie mogły być usunięte na następnych rozprawach przed wydaniem wyroku w danej instancji. Ocena zaistnienia takiej sytuacji procesowej dokonywana być powinna w kontekście konkretnych okoliczności sprawy. Chodzi jednak tylko o wypadki rzeczywistego pozbawienia możliwości obrony, którego skutkiem było niedziałanie strony w postępowaniu. O pozbawienia strony możliwości obrony jej praw przesądza kumulatywne wystąpienie trzech okoliczności: naruszenia przez sąd przepisów procesowych będących źródłem uprawnień strony, wpływu tego uchybienia na wyłączenie możliwości działania strony w postępowaniu, niemożności obrony praw w postępowaniu w następstwie wystąpienia obu uprzednio wymienionych okoliczności (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 marca 2017 r., IV CSK 350/16, nie publ.). W sprawie nie zachodzą tak rozumiane okoliczności, mogące świadczyć o pozbawieniu powoda prawa do obrony swych praw. Wbrew twierdzeniom skarżącego jego apelacja została rozpoznana i miał on możliwość podejmowania każdej aktywności procesowej w postępowaniu przed Sądem drugiej instancji. Był też reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika ustanowionego z urzędu.

Przesłanka oczywistej zasadności (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) oznacza, że dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Sytuacja taka w szczególności istnieje wtedy, gdy bez wątpienia wystąpiły uchybienia, na które powołuje się skarżący, lub gdy jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo podniesione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zarzuty oczywiście uzasadniają zasadność wniesionego środka zaskarżenia. Oczywiście jest przy tym tylko to,

co można dostrzec bez potrzeby głębszej analizy, czy przeprowadzenia dłuższych badań lub dociekań. Zarzucane uchybienia muszą zatem mieć kwalifikowany charakter i być dostrzegalne w sposób oczywisty dla przeciętnego prawnika.

Skarżący nie przedstawił przekonujących argumentów świadczących o występowaniu w sprawie tak rozumianej oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Skarga kasacyjna w tym zakresie zawiera jedynie ogólne odwołanie się do naruszenia przepisów prawa materialnego oraz stwierdzenia, że doszło do naruszeń przepisów procedury, które pozbawiły skarżącego prawa do rzetelnego procesu. Skarżący nie wskazał jakie przepisy zostały naruszone, w jaki sposób oraz, że naruszenia takie miały charakter kwalifikowany, widoczny *prima facie* bez potrzeby głębszej analizy.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i ze względu na trudną sytuację materialną skarżącego orzekł o kosztach postępowania kasacyjnego zgodnie z art. 102 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.

O wynagrodzeniu należnym ustanowionemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym pełnomocnikowi powoda orzeczono na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o advokaturze (j.t.: Dz.U.2017.2368) w związku z § 4 ust. 3, § 8 pkt 6, § 14 ust. 1 pkt 2 oraz § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2016 r., poz. 1714).